

Het Ornithologisch Atlasproject

SOVON-mededeling no. 4

Nu de Stichting Ornithologisch Veldonderzoek Nederland twee jaren van het Atlasproject achter de rug heeft (zie Het Vogeljaar 21, 1973, p. 315 en 22, 1974 p. 551) is het van belang om een kort verslag uit te brengen over de voortgang die er is gemaakt. Zoals reeds eerder vermeld werd,

wordt het project door de European Ornithological Atlas Committee' (EOAC) georganiseerd met als doel een atlas samen te stellen van de verspreiding van de Europese broedvogels. De Nederlandse vogelaars werken dus mee aan dit internationale programma. De verzamelde gegevens dragen niet alleen bij tot het verkrijgen van een goed inzicht in de geografische en de oecologische verspreiding van de broedvogels, maar kunnen bovendien gebruikt worden voor de milieukartering.

Zeer in het kort komt het er op neer dat in elk 5x5 km blok (2500 ha) in Nederland wordt vastgesteld welke broedvogelsoorten daarin voorkomen. In 1973, het voorbereidingsjaar, werden circa 300 blokken in het onderzoek betrokken, d.i. circa 20 % van ons land. In het afgelopen jaar, 1974, bleek dat het Atlasproject bij de Nederlandse vogelaars veel weerklank heeft gevonden. Door hun enthousiasme werd ruim 30 % van de blokken geheel onderzocht op het voorkomen van broedvogels, terwijl van nog eens 40 % van de blokken kleinere of grotere delen werden geïnventariseerd (zie fig. 1).

Bij het bekijken van fig. 1 valt op dat er enkele grote witte plekken te zien zijn waar tot nu toe weinig of niet geïnventariseerd werd. Dit is bijvoorbeeld het geval in Groningen waar de regionale organisatie, Avifauna Groningen, een reeds lopend onderzoek moest afronden. Voor 1975 zullen zij zich echter sterk op het Atlasproject concentreren. Mogelijk zijn de andere 'witte plekken' voor de vogelaars wat minder interessant, maar het is duidelijk dat het voor het verkrijgen van een volledige atlas noodzakelijk is ook deze 'plekken' grondig te onderzoeken. Hier ligt dus een taak voor de districtscoördinatoren om de betreffende blokken extra in de aandacht van de waarnemers aan te bevelen. Met uw aller medewerking zal het echter mogelijk zijn om in de komende jaren geheel Nederland in het onderzoek te betrekken. Gaarne nodigen wij nieuwe medewerkers uit om contact op te nemen met de coördinator van het district waarin het 5x5 km blok van hun keuze is gelegen. Voor dit doel raadplege men de lijst van districtscoördinatoren aan het einde van dit artikel. De waarnemers ontvangen bij aanmelding de benodigde instructies en formulieren.

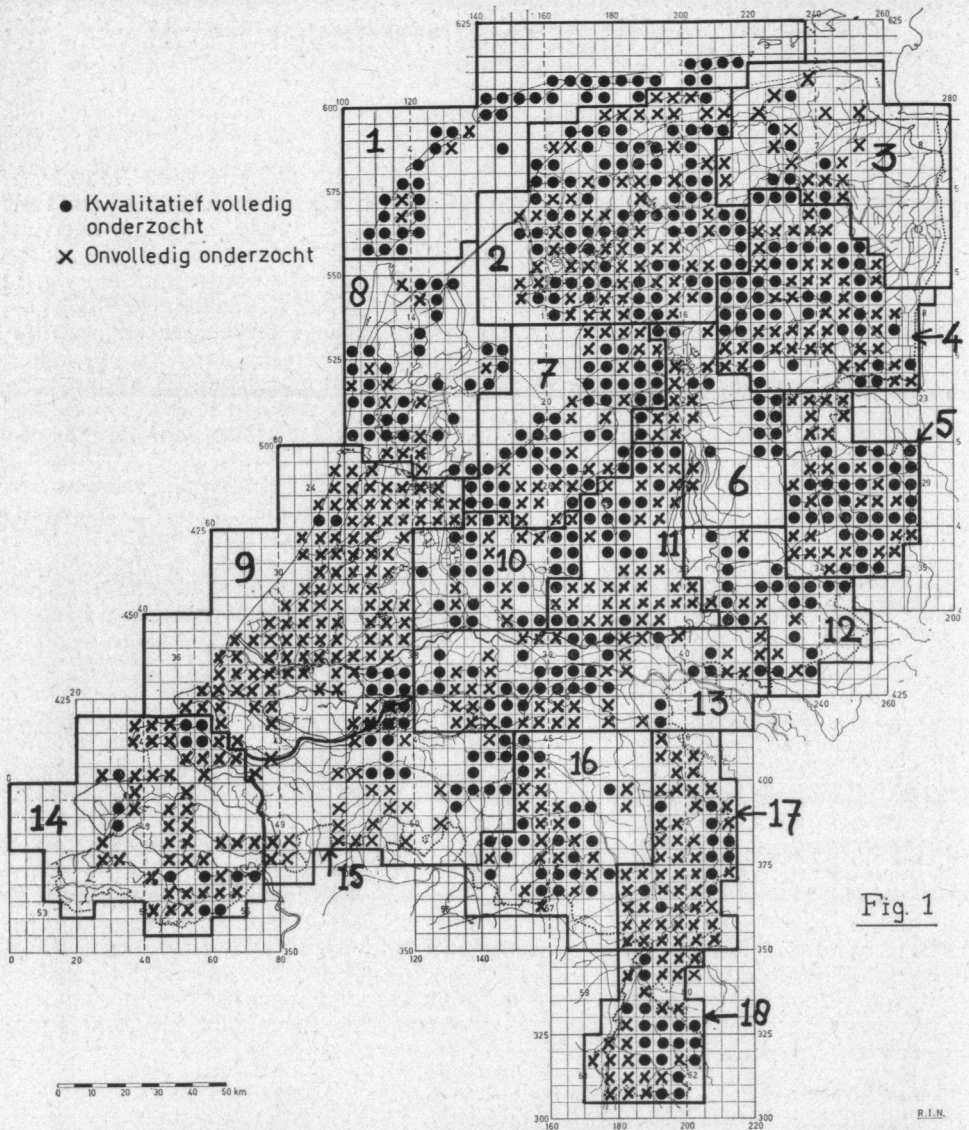
Enkele resultaten *)

Ter illustratie zijn enkele voorlopige resultaten samengevat in de figuren 2, 3 en 4. Voor dit doel werden de algemeen voorkomende Merel (fig. 2) en de veel zeldzamere Roodborstapuit (fig. 3) gekozen. Het blijkt dat de Merel, geheel volgens de verwachting, in vrijwel alle onderzochte blokken als broedvogel voorkomt (vergelijk fig. 2 met fig. 1). De Roodborstapuit is daarentegen in grote delen van ons land schaars (vergelijk fig. 3 met fig. 1). Voorts is het voorkomen van de Watersnip afgebeeld, die een ruimere verspreiding blijkt te hebben dan tot nu toe verondersteld werd (fig. 4). Deze onvolledige kaartjes van de verspreiding doen reeds sterk vermoeden hoe de definitieve atlas er uit zal gaan zien. Wij en, naar wij hopen, ook u zien met belangstelling uit naar de nog te verzamelen gegevens.

In de afgelopen jaren werden verder een aantal bijzondere broedgevallen opge-

*) Bij de samenstelling van de voorlopige verspreidingskaarten hebben we gebruik mogen maken van de gegevens die ons welwillend beschikbaar werden gesteld door de districtscoördinatoren alsmede door de stichtingen Avifauna Friesland, Zuid Holland en Grote Rivieren.

STAND VAN DE ORNITHOLOGISCHE BLOKKEN INVENTARISATIE PER 31 DECEMBER 1974

Indeling van Nederland in 18 districten ten behoeve van het Ornithologisch Atlasproject.
Het fijne raster geeft de 5x5 km blokken weer.

spoord, soms op plaatsen waar bepaalde soorten niet werden verwacht. Zo hebben o.a. de onderstaande soorten waarschijnlijk of zeker in ons land gebroed: Ruigpootuil, Slechtvalk, Bonte Strandloper, Steltkluut, Dwergmeeuw, Waaiersaartrietzanger, Cettis Zanger, Goudplevier, Hop, Middelste Bonte Specht, Grijskopspecht, Morinelplevier, Buidelmees, Klapkester, Kleine Vliegenvanger, Witoogend en Smient.

Verder werd geconstateerd, dat de Glanskop niet of nauwelijks werd opgemerkt in Brabant en Drenthe. De Ekster en de Zwarte Kraai bleken uiterst zeldzaam te zijn in Zeeland, behalve in de duinstreek. De Kuifeend bleek een opvallende verschijning te zijn in alle alluviale streken van Nederland. De Torenvalk komt

in vrijwel elk Atlasblok voor, behalve in het westen van ons land. Opvallend is het algemene voorkomen van de Ransuil en het vrijwel ontbreken van de Bosuil in het noorden.

Het lijkt geen twijfel dat bij voortzetting van het onderzoek nog vele waardevolle resultaten uit de bus zullen komen.

Het Atlasproject in 1975

Het ligt in de bedoeling om het Atlasproject in 1975 met volle kracht ter hand te nemen. Dit is mogelijk doordat het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk aan SOVON een subsidie verleende voor dit doel. Wij hopen dan ook

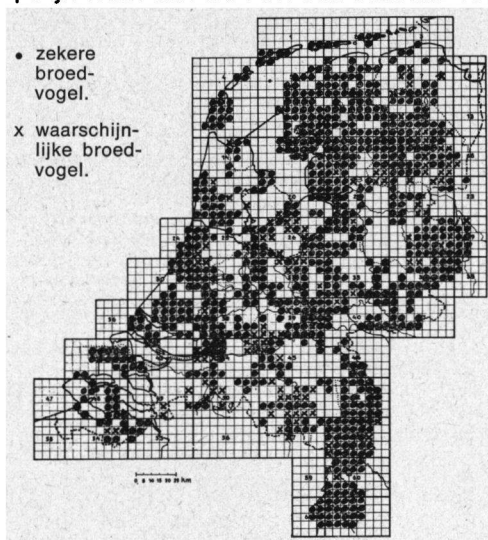

Fig. 2

Voorlopige resultaten van de verspreiding van de **Merel** als broedvogel in Nederland in 1972-1974.

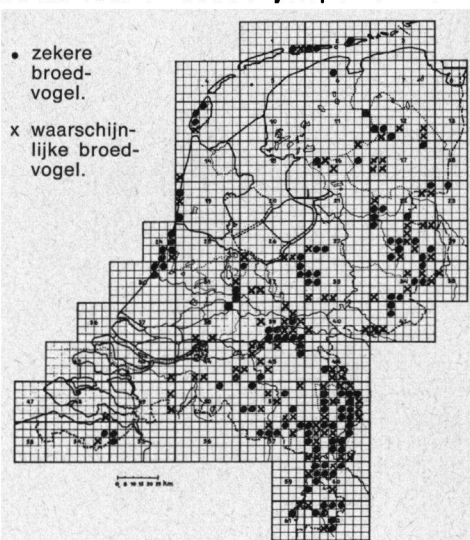

Fig. 3

Voorlopige resultaten van de verspreiding van de **Roodborsttapuit** als broedvogel in Nederland in 1972-1974.

op de medewerking van alle Nederlandse veldornithologen. Nieuwe waarnemers kunnen zich aanmelden bij een van de districtscoördinatoren, die aan het einde van dit artikel worden genoemd.

In het komende seizoen zal het Atlasproject worden uitgebreid met een tweede deel, waarin van een aantal bijzondere soorten een nadere plaatsbepaling wordt gevraagd vergezeld van een globale opgave van het aantal broedparen. Deze gegevens zijn betrekkelijk eenvoudig te verzamelen door de medewerkers aan het reeds lopende Atlasproject (deel I), terwijl ons inzicht in de verspreiding van een aantal belangrijke soorten er aanzienlijk door wordt verhoogd. Deze gegevens kunnen in de eerste plaats ten goede komen aan de natuurbescherming.

De werkwijze van dit Atlasproject, deel II, wordt uitvoerig toegelicht in de herziene handleiding die in het prille voorjaar aan alle medewerkers zal worden uitgereikt via de districtscoördinatoren.

COÖRDINATOREN ORNITHOLOGISCH ATLASPROJECT

Algemeen Coördinator (tijdelijk)

H. N. Leys, Diedenweg 14, **Ede**, (08380 - 13838).

Districtscoördinatoren:

- D 1 (Waddeneilanden) C. Swennen, NIOZ, Postbus 59, **Texel** (02220 - 2123).
- D 2 (Friesland) J. A. de Vries, U. Boonstralaan 7, **Joure**, (05138 - 2978).
- D 3 (Groningen) G. Meeuwissen, Breede 3, **Warffum**, (05950 - 2941).
- D 4 (Drenthe) A. J. van Dijk, Zandvoortselaan 190, **Heemstede**, (023 - 241950).
- D 5 (Twente) H. A. Meek, Borgstadweg 2, **Groot Agelo**, (05419 - 2136).
- D 6 (Overijssel West) J. Nap, H. Dunantstraat 7, **Kampen**, (05202 - 3336).
- D 7 (IJsselmeerpolders) W. Schipper, De Morinel 54, **Dronten** (03210 - 3291).
- D 8 (N. Holland Nrd) K. van de Vlies, Hertogenvan 32, **Heemskerk**, (géén telefoon).
- D 9 (Z. Holland) C. M. Lok, Prunuslaan 14, **Rockanje**, **Oostvoorne**, (01884 - 2246).

- D 10 (Utrecht) W. F. Alleyn, Magelhaenlaan 74, **Utrecht**, (030 - 885523).
 D 11 (Veluwe) H. N. Leys, Diedenweg 14, **Ede**, (08380 - 13838).
 D 12 (Achterhoek) J. W. Lensink, Veerweg 28A, **Gorssel**, (05759 - 2284).
 D 13 (Grote Rivieren) A. D. Bode, Cuneraweg 25, **Rhenen**, (08376 - 4259).
 D 14 (Zeeland) H. Baptist, Milieu Onderzoek Deltadienst, Postbus 8, **'s-Heer Arendskerke**, (01106 - 1610).
 D 15 (N. Brabant West) H. van Vught, Bavelseleen 191, **Breda**, (01600 - 55358).
 D 16 (N. Brabant Oost) D. Bosch, Clementinestraat 12, **Oerle**, (04905 - 1372).
 D 17 (Limburg Nrd) J. Erkens, Vondelstraat 6, **Beek (L)**, (04402 - 2839).
 D 18 (Limburg Zd) W. F. Bult, Bredastraat 37, **Heerlen**, (045 - 716718).

NB In 1975 zal getracht worden om in de vacature van Algemeen Coördinator te voorzien.

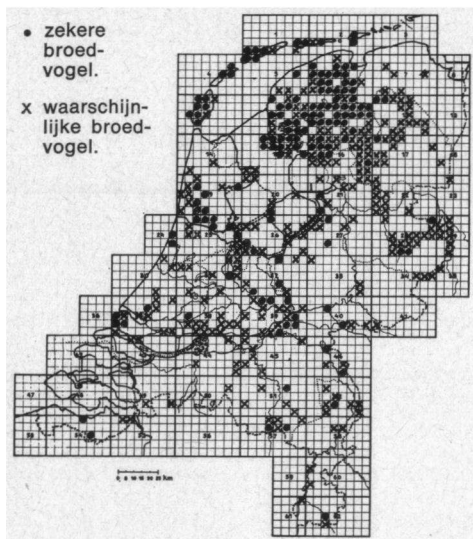

Fig. 4
 Voorlopige resultaten van de verspreiding van de Watersnip als broedvogel in Nederland in 1972-1974.